

Sygn. akt VI U 812/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 października 2013 r. w S.

sprawy B. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek odwołania B. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 19 kwietnia 2013 roku znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje B. K., poczynając od 11 maja 2013r., prawo do emerytury pomostowej;

II. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 19 kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., po rozpoznaniu wniosku z 4 kwietnia 2013 r., odmówił ubezpieczonemu B. K. prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie wykazał 10 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, gdyż nie przedstawił prawidłowego świadectwa pracy dotyczącego pracy w warunkach szczególnych w okresie od 1 marca 1982 r. do 9 marca 1993 r. w Przedsiębiorstwie (...) w S., wystawionego na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych.

Odwołaniem z 26 kwietnia 2013 r. ubezpieczony zakwestionował ww. decyzję ZUS. Podkreślił, że zakład pracy, w którym pracował w warunkach szczególnych nie istnieje, brak jest zatem możliwości uzyskania przez niego prawidłowego świadectwa pracy w warunkach szczególnych

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonego z uzasadnieniem jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. K. urodził się w dniu (...) roku.

Bezsporne.

Ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę pomostową w ZUS w dniu 4 kwietnia 2013r. W tym czasie posiadał staż pracy przekraczający 25 lat – legitymował się okresem ubezpieczenia wynoszącym 27 lat, 1 miesiąc i 15 dni. Nie pozostawał w tym czasie w stosunku pracy.

Bezsporne, a nadto dowody:

- wniosek o emeryturę - k. 1-2 plik V akt rentowych;
- karta przebiegu zatrudnienia - k. 11 plik V akt rentowych.

W okresie od 1 marca 1982 r. do 9 marca 1993 r. ubezpieczony, będąc zatrudnionym kolejno na stanowiskach młodszego rybaka przetwórstwa, rybaka przetwórstwa i starszego rybaka przetwórstwa w Przedsiębiorstwie (...) w S., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymienioną w dziale B dział IV poz. 4 pkt 15 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra Kierownika UGM z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (pracę rybaka morskiego na statkach).

Bezsporne, a nadto dowody:

- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 8.03.1993 r. - k. 11 plik II akt rentowych;
- świadectwo pracy - k. 10 plik II akt rentowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237 poz.1656), prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z kolei w art. 8 ustawy pomostowej wskazano, że pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

1)osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;

2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, **wynoszący co najmniej 10 lat.**

W art. 49 ustawy pomostowej wskazano natomiast, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1)po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2)spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W art.3 ustawy wskazano, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze są to natomiast prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (art. 3 ust3).

Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace, o których mowa w ust. 1 lub 3 w pełnym wymiarze czasu pracy (art. 3 ust. 4 i 5). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym (art. 3 ust. 6) a za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 3 ust. 7).

Poza sporem w niniejszej sprawie było, że ubezpieczony posiada co najmniej 25 letni okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, że ukończył 55 lat i nie pozostaje w zatrudnieniu. Organ rentowy nie kwestionował również tego, iż w okresie od 1 marca 1982 r. do 9 marca 1993 r. B. K., będąc zatrudnionym kolejno na stanowiskach młodszego rybaka przetwórstwa, rybaka przetwórstwa i starszego rybaka przetwórstwa w Przedsiębiorstwie (...) w S., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych (pracę rybaka morskiego na statkach). Organ rentowy odmówił jednak ubezpieczonemu zaliczenia spornego okresu wykonywania pracy na stanowisku rybaka morskiego do okresów pracy w warunkach szczególnych, wskazując że za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. powinno dodatkowo zostać złożone wystawione przez pracodawcę zaświadczenie, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych - potwierdzające okresy pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zdaniem organu rentowego skoro ubezpieczony nie przedłożył przedmiotowego zaświadczenia, nie można było uznać, aby wykazał on w postępowaniu przed organem rentowym, iż w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymienioną w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Powyższe stanowisko organu rentowego zobligowało Sąd do oceny, czy w analizowanym przypadku brak zaświadczenia, o którym mowa w art. 51 ustawy pomostowej stanowi przeszkodę do przyznania B. K. prawa do emerytury pomostowej.

Na wstępie wyjaśnienia wymaga, że faktem jest, że w związku z ubieganiem się o emeryturę pomostową okresy pracy w warunkach szczególnych przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. powinny zostać udokumentowane zaświadczeniem o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, wystawionym przez pracodawcę. Wystawienie przez pracodawcę owego zaświadczenia (o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych) jest jednak tylko jego oświadczeniem wiedzy, a nie oświadczeniem woli. Wystawienie albo niewystawienie przez pracodawcę takiego zaświadczenia nie wywołuje zatem skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym.

Sąd zważył, że ubezpieczony w celu udokumentowania wykonywania pracy w warunkach szczególnych na stanowisku rybaka morskiego przedłożył w organie rentowym zarówno „zwykłe” świadectwo pracy, jak i stanowiące odrębny dokument „świadectwo pracy w szczególnych warunkach”, z których zbieżnie wynika, że w okresie od 10 lutego 1978 r. do 10 maja 1993 r., będąc zatrudnionym kolejno na stanowiskach rybaka przetwórstwa, starszego rybaka przetwórstwa, ślusarza maszyn przetwórczych, mechanika maszyn przetwórczych w Przedsiębiorstwie (...) w S., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych na statkach jako rybak morski. Sądowi wiadomym jest przy tym z urzędu, że (...) zostało zlikwidowane, a zatem aktualnie niemożliwym jest przedłożenie przez ubezpieczonego zaświadczenia wystawionego przez pracodawcę, w którym potwierdziłby on, że prace wykonywane przez ubezpieczonego w spornym okresie można uznać za prace w warunkach szczególnych również w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym miejscu podkreślenia wymaga też, że w wykazie A i B stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, stanowiącego akt wykonawczy do art.32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wymienione są prace **rybaków morskich** (poz.9 Dział VIII Wykazu A oraz poz. 4 dział IV wykazu B). Również w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych, pod poz. 22 wymienione zostały prace **rybaków morskich**. W ocenie Sądu nie budzi najmniejszych wątpliwości interpretacyjnych, że stanowisko określone w wykazie A dziale VIII pod poz. 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest tożsame ze stanowiskiem wskazanym pod poz.22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. W obu aktach prawnych wskazano bowiem, że pracami w warunkach szczególnych są prace rybaków morskich.

Skoro więc z bezspornych ustaleń stanu faktycznego (potwierdzonych zapisami w świadectwie pracy i świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych) wynika, że w okresie od 1 marca 1982 r. do 9 marca 1993 r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy właśnie w charakterze rybaka morskiego, to w świetle powyższych regulacji nie może też budzić wątpliwości, że w przedmiotowym okresie B. K. wykonywał prace w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, uprawniające do otrzymania emerytury pomostowej.

Dodatkowo wymaga podkreślenia, że w niniejszej sprawie istotne znaczenie miał fakt, że ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Oznaczało to, że jego prawo do emerytury pomostowej oparte było o regulację zawartą w przepisie art. 49 ustawy. Organ rentowy wywiódł z tego jednak i taki wniosek, że okres wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych mógł zostać stwierdzony wyłącznie poprzez przedłożenie zaświadczenia o jakim mowa w przepisie art. 51 ustawy. Wniosek ten jest całkowicie błędny.

Przepis art. 51 ustawy stanowi bowiem, iż „płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio.” Definicja płatnika składek została przy tym zamieszczona w art. 2 pkt 2 ustawy, gdzie sprecyzowano, że pod pojęciem tym trzeba rozumieć „pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (czyli osobę zatrudniającą pracowników lub u której odbywana jest służba zastępcza oraz jednostkę organizacyjną lub osobę fizyczną pozostającą z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład) oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d tejsze ustawy (czyli osobę zobowiązaną do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne). Dodatkowo, należało mieć na uwadze całość regulacji zamieszczonych w rozdziale 6 ustawy o emeryturach pomostowych, w którym określono m.in. zasady i tryb opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych. W szczególności, w zamieszczonym w tym rozdziale przepisie art. 37 ust. 1, wskazano, że składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych oblicza, rozlicza i opłaca co miesiąc płatnik składek. Trzeba przy tym zaznaczyć, iż ów Fundusz został powołany do życia właśnie omawianą ustawą (por. art. 29 ust. 1), która w tym zakresie weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010r., a więc już po wydaniu zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji (vide: art. 57 pkt 1 ustawy). Oceniając w tym aspekcie całość przytoczonych regulacji, możliwym było wyprowadzenie z nich jedynie takiego wniosku, iż w każdym przypadku, w którym w ustawie mowa jest o płatniku składek i jego obowiązkach, ustawodawca miał na myśli płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, a więc te podmioty o jakich mowa w przepisach art. 4 pkt 2 lit. a oraz lit. d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które począwszy od dnia 1 stycznia 2010r. zatrudniały osoby wykonujące prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i w związku z tym zobowiązane były do opłacania składek na ten fundusz (art. 35 ust. 1 ustawy). Tylko tacy więc płatnicy składek (a nie wszystkie, abstrakcyjnie rozumiane, podmioty, które kiedykolwiek opłacili jakąkolwiek składkę na ubezpieczenie społeczne) mają obowiązek wystawiania zaświadczeń o jakich mowa w przepisie art. 51. Skoro więc ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w S. i tam wykonywał pracę w warunkach szczególnych, a podmiot ten – co jest faktem w S. notoryjnym, także dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – od roku 2002 kiedy to ogłoszono jego upadłość nie prowadzi już absolutnie żadnej działalności, w szczególności nie zatrudnia pracowników, brak było podstaw do uznania go za płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, zobowiązanego do wystawiania omawianych zaświadczeń.

Zgodnie z normą art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Jak jednak wynika z treści przepisu art. 26 ust. 1 ustawy, emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur, określonych m.in. w art. 129 ustawy emerytalnej. Ten ostatni przepis stanowi zaś, iż świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Ubezpieczony wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie rentowym w dniu 4 kwietnia 2013 roku, jednak 55 lat skończył dopiero w dniu 11 maja 2013r. W tej sytuacji Sąd, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił więc zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia spełnienia ostatniej przesłanki wymaganej do przyznania prawa do świadczenia, tj. od dnia osiągnięcia przezeń wieku emerytalnego, co nastąpiło z dniem 11 maja 2013 r.

W myśl przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 kwietnia 2009 roku, „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie, w której ubezpieczony domagał się od organu rentowego przyznania mu prawa emerytury pomostowej, a organ rentowy twierdził, że mu ona nie przysługuje, gdyż nie udowodnił 10 lat pracy w szczególnych

warunkach lub szczególnym charakterze, Sąd uznał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Należało przy tym za ową okoliczność uznać ustalenie, iż ubezpieczony legitymował się co najmniej 10 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Jak wynika z przedstawionych wyżej wyników postępowania dowodowego, w niniejszej sprawie organ rentowy, mimo iż dysponował stosownymi dokumentami, błędnie ustalił staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych, ignorując przedłożony przez ubezpieczonego dokument w wystarczający sposób wykazujący fakt wykonywania przez niego takiej pracy.

Tym samym koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, odmawiającą przyznania prawa do świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem. Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W tej sytuacji, z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie II sentencji wyroku.